

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Мектепке дейінгі жастағы балаларды ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеу

ЖАРИЯЛАНДЫ
02.02.2026СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/186916/>**Сәрсен Гүлзат Сейлқызы**

Тәрбиеші

Ақтөбе облысы, Темір ауданы, Кеңкияқ ауылы

«Зере» бөбекжай-балабақшасы

Кіріспе

Мектепке дейінгі тәрбие – баланың өміріндегі ең маңызды кезеңдердің бірі болып табылады. Бұл кезеңде баланың тұлғалық қасиеттері қалыптасып, мінез-құлқының, қарым-қатынас мәдениетінің, дүниетанымының алғашқы негізі қаланады. Сондықтан балабақшада жүргізілетін тәрбие жұмысы баланың болашақ дамуына тікелей әсер етеді. Осы тұрғыдан алғанда, мектепке дейінгі жастағы балаларды ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеу қазіргі таңда ерекше маңызға ие.

Баланың туған халқының мәдениетін, салт-дәстүрін, тілін, ұлттық мінез-құлық үлгілерін ерте жастан бойына сіңіру оның рухани дамуына, адамгершілік қасиеттерінің қалыптасуына ықпал етеді. Ұлттық құндылықтар арқылы бала айналасындағы адамдармен дұрыс қарым-қатынас орнатуға, үлкенді сыйлауға, кішіге қамқор болуға, тәртіп сақтауға үйренеді. Сондықтан ұлттық тәрбие балабақшадағы білім беру мен тәрбиенің ажырамас бөлігі болуы тиіс.

Ұлттық құндылықтардың тәрбиелік мәні.

Ұлттық құндылықтар – халықтың ғасырлар бойы жинақтаған өмірлік тәжірибесінің, рухани байлығының көрінісі. Оларға ана тілі, салт-дәстүр, әдет-ғұрып, ұлттық ойындар, халық ауыз әдебиеті, еңбекке баулу, сыйластық пен ізгілік сияқты ұғымдар жатады. Бұл құндылықтар халықтың болмысын айқындап, ұрпақ тәрбиесінің негізін құрайды.

Педагогикалық тұрғыдан алғанда, ұлттық құндылықтар баланың мінез-құлқын, дүниетанымын және әлеуметтік бейімделуін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

Ұлттық құндылықтарға сүйенген тәрбие баланың бойында жауапкершілік, тәртіптілік, мейірімділік сияқты қасиеттердің дамуына ықпал етеді. Балабақша жағдайында бұл құндылықтар баланың жас ерекшелігіне сай, түсінікті әрі өмірмен байланысты түрде берілуі қажет.

Мектепке дейінгі жаста ұлттық тәрбиенің ерекшелігі.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың қабылдау қабілеті жоғары, олар көргенін тез меңгереді және үлкендердің іс-әрекетіне еліктейді. Осы кезеңде баланың бойына сіңген тәрбие оның болашақ өмірінде тұрақты сипат алады. Сондықтан ұлттық құндылықтарды балаға ерте жастан, жүйелі түрде меңгерту – тәрбиенің нәтижелі болуына негіз болады.

Ұлттық тәрбие бұл жаста арнайы түсіндіру арқылы емес, күнделікті іс-әрекет арқылы жүзеге асады. Балалар ұлттық құндылықтарды ойын барысында, қарым-қатынас кезінде, еңбек әрекеттерінде, тәрбиешінің үлгісі арқылы қабылдайды. Мысалы, амандасу, рұқсат сұрау, алғыс айту, бірге ойнау, үлкендердің сөзін тыңдау сияқты қарапайым әрекеттердің өзі ұлттық тәрбиенің маңызды элементтері болып табылады.

Балабақшадағы ұлттық тәрбие жұмысының мазмұны.

Балабақшада ұлттық құндылықтар негізінде тәрбие беру жан-жақты және жүйелі түрде ұйымдастырылуы тиіс. Бұл жұмыс тек оқу қызметімен шектелмей, баланың күнделікті өмірін қамтуы қажет. Ұлттық мазмұн балабақшадағы барлық іс-әрекет түрлерімен өзара байланыста жүзеге асырылғанда ғана тиімді болады.

Тәрбие жұмысында халық ауыз әдебиетінің үлгілері – ертегілер, мақал-мәтелдер, жаңылтпаштар кеңінен қолданылады. Олар баланың тілін дамытып қана қоймай, адамгершілікке, адалдыққа, еңбексүйгіштікке тәрбиелейді. Сонымен қатар ұлттық әндер мен күйлер, дәстүрлі ойындар баланың эстетикалық талғамын қалыптастырып, ұлттық мәдениетке деген қызығушылығын арттырады.

Ұлттық ойындардың тәрбиедегі орны.

Ұлттық ойындар мектепке дейінгі жастағы балаларды тәрбиелеудің ең тиімді құралдарының бірі болып табылады. Ойын барысында бала белсенді қимылдайды, ойлайды, өз құрдастарымен қарым-қатынас жасайды. Ұлттық ойындар арқылы баланың дене дамуы ғана емес, оның әлеуметтік және адамгершілік қасиеттері де қалыптасады.

Ойын кезінде балалар ережені сақтауға, кезек күтуге, әділ болуға, бір-біріне көмектесуге үйренеді. Сонымен қатар ұлттық ойындар баланың шыдамдылығын, төзімділігін, ұйымшылдығын дамытады. Бұл қасиеттер баланың мектепке дайындығын арттыруда маңызды рөл атқарады.

Ұлттық тәрбие мен еңбекке баулу.

Ұлттық тәрбиенің маңызды бағыттарының бірі – баланы еңбекке баулу. Қазақ

халқының дәстүрінде еңбекқорлық, жауапкершілік, үлкендердің еңбегін құрметтеу ерекше орын алады. Балабақшада балаларды қарапайым еңбек әрекеттеріне қатыстыру арқылы осы қасиеттерді қалыптастыруға болады.

Гүл суару, ойыншықтарды жинау, бөлмені реттеу сияқты қарапайым жұмыстар баланың еңбекке деген оң көзқарасын қалыптастырады. Бұл әрекеттер ұлттық тәрбиемен ұштасқанда баланың бойында тәртіптілік пен жауапкершілік дамиды.

Отбасы мен балабақшадағы ұлттық тәрбиенің бірлігі

Балабақшада берілген ұлттық тәрбие отбасындағы тәрбиемен үйлескен жағдайда ғана нәтижелі болады. Ата-ананың ұлттық құндылықтарды күнделікті өмірде қолдануы баланың оларды тереңірек түсінуіне мүмкіндік береді. Отбасы мен балабақша арасындағы өзара байланыс баланың тәрбиесін бірізді әрі тұрақты етеді.

Тәрбиеші мен ата-ана арасындағы ынтымақтастық ұлттық тәрбиенің сапасын арттырады. Бірлескен іс-шаралар, ұлттық мерекелер мен тәрбиелік әңгімелер осы бағыттағы жұмыстың тиімділігін күшейтеді.

Қорытынды

Мектепке дейінгі жастағы балаларды ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеу – баланың тұлғалық дамуына берік негіз қалайтын маңызды педагогикалық үдеріс. Ұлттық тәрбие баланың рухани дүниесін байытып, адамгершілік қасиеттерін қалыптастырады, мәдени мінез-құлық дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Балабақша жағдайында ұлттық құндылықтарды жүйелі, мақсатты және баланың жас ерекшелігіне сай ұйымдастыру – тәрбиенің тиімділігін арттырады. Сондықтан ұлттық тәрбие мектепке дейінгі білім беру мазмұнының негізгі бағыттарының бірі ретінде қарастырылуы тиіс.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.